

*Ніколаєв Олександр Андрійович,
аспірант кафедри міжнародних
відносин і суспільних наук,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

ВІТЧИЗНЯНЕ БУРЯКІВНИЦТВО: ВІД СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ ДО ЛІДЕРА З ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ НАУКИ

Перші кроки щодо налагодження буряківництва в Україні були зроблені в 70-і роки XIX ст. Серед піонерів цієї справи був Я.С. Єсіпов і його послідовники, але в умовах жорстокої конкуренції з боку іноземних фірм успіху вони не мали – не вистачало наукового підходу. Вітчизняне буряківництво тривалий час перебувало в повній залежності від французьких і німецьких фірм, які в період 1820-1850 рр. особливо інтенсивно забезпечували ринок буряковим насінням. Таким чином, вітчизняна цукрова промисловість багато років залежала від іноземних селекційних фірм, що домоглися до того часу повної монополізації бурякового насінництва і одержували за рахунок цього значні прибутки.

У другій половині XIX ст. сільськогосподарська наука, яка довгий час залишалась зоною інтересів одинаків, почала привертати до себе більшу увагу. Економічний фактор змусив власників сільськогосподарських підприємств розпочати дослідну роботу в галузі буряківництва. В цей період підприємства цукрової промисловості стають основними осередками галузевого дослідництва, фактично започатковують зародження сільськогосподарської дослідної справи.

Наприкінці XIX – початку XX ст. на теренах України починають створюватися вітчизняні дослідно-селекційні станції: Уладово-Люлинецька (1888 р.), Немерчанська (1893 р.), Іванівська (1897 р.), Ялтушківська (1898 р.), Верхняцька (1899 р.), а згодом, за часів колишнього СРСР, Білоцерківська

(1922 р.), Веселоподільська (1925 р.) та Уманський пункт (1939 р.).

За роки незалежності України Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків став лідером галузі, оскільки забезпечений висококваліфікованими науковими кадрами та достатньою експериментальною базою для проведення польових досліджень. Причому особлива увага в дослідженнях ІБКіЦБ приділяється створенню конкурентоспроможних гібридів цукрових буряків на основі розроблених інститутом методів біотехнології, з використанням ліній, ідентифікованих із застосуванням ДНК маркерів, зародкової плазми, диких видів роду *Beta*, методів експериментального моделювання гіногенезу.

Інститут також налагодив співробітництво і з багатьма науковими установами – відпрацьовано низку напрямів для здійснення ефективного співробітництва з науковими установами НААН України, галузевими академіями наук, вищими навчальними закладами України та світу. Зокрема, спільні дослідження проводяться з: Інститутом сільськогосподарської мікробіології та агропромислового виробництва НААН України з питань вивчення ефективності використання мікробіологічних препаратів у технологіях вирощування цукрових буряків і зернобобових культур; Національним ботанічним садом ім. М.М. Гришка НАН України з питань вивчення біологічної ефективності природних мінералів при їх застосуванні для вирощування цукрових буряків; Інститутом клітинної біології та генетичної інженерії НАН України з питань розроблення способів створення трансгенних рослин цукрових і кормових буряків; Інститутом фізіології та генетики рослин НАН України.

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків із 2006 р. працює з Талди-Курганським філіалом «Науково-виробничого центру землеробства та рослинництва» (Республіка Казахстан) за програмою «Створення гібридів цукрових буряків, стійких до ризоманії». Створено спільні вихідні селекційні матеріали. Проведено випробування гібридів української селекції в умовах Казахстану та занесено до Державного реєстру сортів Казахстану 3 гібриди селекції інституту.

Із Інститутом польових культур «Селекція» (Республіка Молдова) з 2005 р. проводяться дослідження за програмою «Створення спільних гібридів цукрових буряків». Два створених спільних гібриди занесені до Реєстру сортів рослин Молдови (договір про співробітництво від 01.07.2013 р.).

Із Інститутом землеробства та овочівництва Республіки Сербія за програмою «Інтеркрос» (1993-2015 рр.) проводяться спільні дослідження з селекції цукрових буряків. Селекційні матеріали, отримані з Сербії, залучаються в селекційний процес в Україні.

Із Інститутом ботаніки (Республіка Литва) проводяться спільні дослідження з питань ідентифікації вірусу ризоманії та інших вірусів цукрових буряків, що передаються з ґрунтом за грантом «Ідентифікація та порівняльна молекулярна характеристика ізолятів вірусу збудника ризоманії та інших, пов'язаних з ґрунтом, вірусів цукрових буряків у Литві та Україні» (Республіка Литва). За результатами досліджень виявлено нові віруси буряків, пов'язані з ґрунтом – Beet soil-borne virus (BSBO) та Beet virus Q (BVQ). Уточнено ареал поширення фітопатогенних вірусів в Україні та Литві.

З Інститутом цукрових буряків (КХБЦ) республіки Польща створено спільний гібрид цукрових буряків «Аліція» та проводяться дослідження з способів передпосівної підготовки насіння цукрових буряків.

Із Республікою Грузія (Інститут чаю і субтропічних культур) проводяться спільні дослідження з селекції стевії (2009-2015 рр.). Здійснюється обмін вихідними селекційними матеріалами.

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків виграв два конкурси по міжнародній програмі «Горизонт 2020», увійшовши до міжнародного консорціуму з виконання наукових програм.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.